

2015-06-02

Till Finansdepartementet

finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Remissvar från Föreningen Sveriges socialchefer, FSS - Krav på privata aktörer i välfärden SOU 2015:7

Bakgrund

Andelen välfärdstjänster inom vård, skola och omsorg som utförs av privata aktörer har ökat kraftigt under senare år, även om den största andelen fortfarande utförs av kommuner och landsting. Samtidigt är inträdeskraven för att få etablera sig inom välfärdssektorn förhållandevis låga. Det ställs få krav på kompetens och tidigare erfarenhet för att få bedriva, äga eller ingå i ledningen för en verksamhet. Kapitalbehoven för att kunna etablera sig och verka inom sektorn är för flera verksamhetsområden relativt små. Trots att välfärdssektorn är offentligt finansierad är regleringen för privata aktörer olika utformad och det ställs olika krav för att få etablera sig och verka inom de olika områdena.

Nedan följer de av utredningens förslag och de som FSS valt att kommentera. Alla förslag har inte kommenterats, vilket innebär att FSS ställer sig neutral till de förslagen.

Utredningens förslag

Utökad tillståndsplikt inom socialtjänsten

1. Utredningen föreslår att det ska krävas tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (IVO) för att privata utförare och kommunala stiftelser eller kommunalt bildade eller ägda associationer ska få bedriva verksamhet med hemtjänst.
2. För att en privat utförare yrkesmässigt ska få bedriva vissa särskilda boendeformer, hem för heldygnsvård samt hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet krävs, enligt SoL, att de beviljats tillstånd. Från denna tillståndsplikt undantas verksamhet som kommunen genom avtal har överlämnat till enskild att utföra (s.k. entreprenadverksamhet). Undantaget medför att kommunerna genom sitt val av upphandlingsförfarande i hög utsträckning avgör om tillståndsplikt gäller eller inte. Utredningen föreslår att tillståndsplikt ska gälla för sådan verksamhet oavsett upphandlingsform.

Kommentar angående punkt 2. FSS ställer sig positiv till förslaget. Att all verksamhet, oavsett utförare, behöver IVO:s tillstånd för att bedriva sin verksamhet, bedöms underlätta kommunernas upphandlingsförfarande. IVO kan då ställa vissa grundkrav, lika för hela landets utförare. Det torde också underlätta för utförare av verksamheten, att man på förhand så långt möjligt vet vilka krav som ställs. Dock bör den lokala bedömningen framhållas som en viktig faktor. IVO behöver också kunna

möta upp med en handläggningstid ej överstigande 4 veckor och behöver då tilldelas resurser och kompetens för att klara av detta.

3. Utredningen föreslår också, som en följd av den utökade tillståndsplikten, att kommunens skyldighet att anmäla verksamhet som genom avtal har överlämnats till enskild upphävs.

Krav på insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar för en långsiktig verksamhet

4. Utredningen föreslår att det vid Statens skolinspektion, kommunernas och IVO:s prövning ska ställas krav på insikt, erfarenhet och lämplighet för att beviljas godkännande eller tillstånd att bedriva verksamhet enligt skollagen och SoL.

Kommentar angående punkt 4. FSS ställer sig positiv till förslaget. Det är rimligt att den som utför välfärdstjänster har någon form av grund att stå på, som relaterar till det arbete som skall utföras. Det är dock viktigt att det administrativa merarbetet och eller kostnaderna för tillståndet inte blir för stort. En allt för omfattande administration respektive höga belopp för att ansöka om tillståndet skulle missgynna små och medelstora företag.

5. Utredningen föreslår härutöver att den som ansöker om godkännande eller tillstånd enligt skollagen, SoL eller LSS ska visa att den har ekonomiska förutsättningar att bedriva en långsiktig verksamhet.

Kommentar angående punkt 5. FSS ställer sig positiv till förslaget. Detta skulle kunna minska risken för att verksamheter läggs ned efter ett mindre ekonomiskt bakslag, med följd att kommunen måste erbjuda tjänsten med kort varsel.

6. Godkännande eller tillstånd att bedriva verksamhet enligt skollagen, SoL och LSS ska kunna återkallas om det framkommer att tillståndshavaren inte längre uppfyller de nya kraven på insikt, erfarenhet och lämplighet. Detsamma gäller om tillståndshavaren inte längre har ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten långsiktigt.

Kommentar angående punkt 6. FSS ställer sig positiv till förslaget. Naturligtvis skall dessa krav inte gälla enbart vid ansökan om tillstånd, utan även fortlöpande.

7. Utredningen föreslår i betänkandet att ansvariga kommunala och statliga myndigheter ska få ta ut en avgift vid en ansökan om godkännande eller tillstånd. Detsamma gäller när förändringar i personkretsen anmäls.

Kommentar angående punkt 7. FSS ställer sig positiv till förslaget. Detta är mycket viktigt för många förvaltningar ute i landet. Många har idag inte en verksamhet som kan hantera det administrativa arbetet. Det saknas kompetens, främst för att bedöma ekonomiska förutsättningar.

Krav på att verksamheten håller en god kvalitet finns redan, och även krav på redovisning av hur verksamheten skall finansieras. Kommunerna skall enligt förslaget också pröva sökandens erfarenhet, insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar.

8. Skolinspektionen och kommunerna bör ges rätt att få uppgift om brott motsvarande den som IVO har vid tillståndsprövning enligt SoL och LSS.

9. Det bör införas sekretessbestämmelser som gör det möjligt för Skolinspektionen och kommunerna att sekretessbelägga uppgifter om enskildas personliga förhållanden, samt uppgifter om enskildas affärs- och driftsförhållanden vid prövning av godkännande. Skolinspektionens och kommunernas möjlighet att sekretessbelägga uppgifter som framkommer i tillsynen bör även ändras så att myndigheterna får möjlighet att sekretessbelägga uppgifter om enskildas affärs- och driftsförhållanden som framkommer i tillsynen.

Kraven gäller fortlöpande efter att tillstånd eller godkännande meddelats

10. Kraven skall gälla fortlöpande, dvs även efter det att tillstånd eller godkännande beviljats och följas upp i samband med tillsyn av verksamheten. IVO har, till skillnad från Skolinspektionen och kommunerna, inte möjlighet att med stöd av nuvarande bestämmelser förelägga en huvudman att vidta åtgärder för att rätta till brister som uppmärksammas i det här avseendet. Utredningen föreslår därför att IVO ges sådan möjlighet.

11. För att säkerställa att tillståndshavarna har rätt förutsättningar föreslår utredningen att de ska anmäla dels förändringar i de ekonomiska förutsättningarna som kan påverka verksamhetens långsiktighet, dels förändringar i den personkrets som ska omfattas av prövningen. Utredningen föreslår också att tillståndshavare som inte uppfyller kraven ska kunna föreläggas att åtgärda bristen och att ett tillstånd eller godkännande ska kunna återkallas.

Ikraftträdande

12. Utredningen föreslår därför att förslagen ska träda i kraft den 1 juli 2016. Det innebär att bestämmelserna ska börja tillämpas för nya tillståndsansökningar och i tillsynen från detta datum.

13. För utförare som bedriver sådan verksamhet enligt SoL som i dag inte är tillståndspliktig men som blir det enligt utredningens förslag, t.ex. hemtjänst och vissa boenden, föreslår utredningen övergångsregler som innebär att utförarna ska kunna fortsätta sin verksamhet i avvaktan på att IVO fattat beslut. Övergångsbestämmelsen gäller under förutsättning att utföraren inkommit med en ansökan om tillstånd senast den 1 november 2016.

Karl Gudmundsson
Ordförande Föreningen Sveriges Socialchefer